

Musik från en tystare tid

En ny CD med musik, som kräver tystnad för att kunna höras. Ja, så är det, det insåg man redan på 1600-talet, när man i Burwell Lukes lärobok kunde läsa: "Detta instrument kräver tystnad och ordenlig uppmärksamhet. Det används allmänt vid de franska kungarnas sänggående, och den tiden är den främsta tiden för vila och tystnad".

I samma lärobok står det: "Lutan är utan motsägelse kungen bland instrument." Ja, lutan var under renässansen och barocken det främsta soloinstrumentet, och det finns en hel del lutmusik från den tiden bevarad.

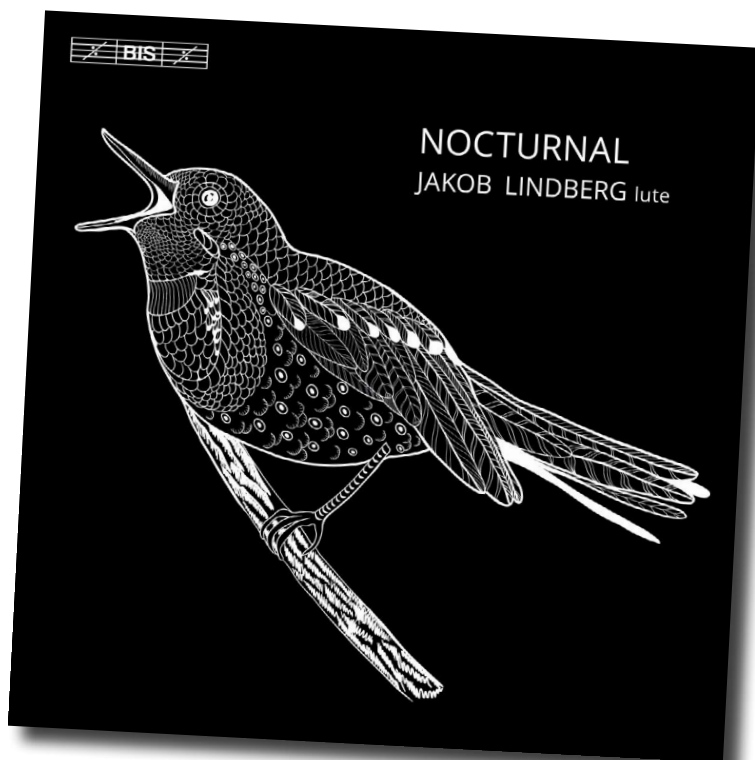
Det är lustigt att de båda genommusikaliska bröderna Christian och Jakob Lindberg valt instrument av helt olika slag. Christian (född 1958) det tonstarka blåsinstrumentet trombon och hans bror Jakob (född 1952) det betydligt tonsvagare stränginstrumentet luta, men bröderna har ju lyckats etablera sig bland världseliten i respektive genre.

För Jakob Lindberg var det The Beatles som gjorde honom intresserad av musik. Han studerade först på Kungliga musikhögskolan och sedermera på Royal College of Music i London först gitarr, men hans lärare, Diana Poulton, fick honom att intressera sig för äldre musik, och så småningom blev lutan hans huvudinstrument. Han har turnerat världen över och efterträdde sin lärare som professor i lutspel redan 1979.

På sin senaste CD har Jakob Lindberg valt en helt engelsk repertoar. Alla tonsättarna verkade på 1500- och 1600-talet utom en, Benjamin Britten. Skivan inleds med fem stycken av Anthony Holborne, en av de mest uppskattade musikerna vid drottning Elizabeth I:s hov. Det första stycket, "The Honeysuckle" har en melodi, som påminner om den kända "Trumpet Voluntary" av Jeremiah Clark, som levde hundra år efter Holborne. Kan han ha hört Holbornes stycke? "Muy Linda" är en gaillard med snabbare tempo, medan "The Night Watch" är en allemande liksom "The Honeysuckle". Sedan följer paradisk musik, nämligen "The Countess of Pembroke's Paradise". Denna dam, som musiken är tillägnad, var poet och bodde på Wilton House i trakten av Salisbury i södra England, ett slott som fick ett rykte av att vara ett paradys för poeter och man kan kanske säga, att det här stycket med sitt något eftersinnande framskridande också är lite poetiskt. Holbornes avdelning avslutas så med en glad dansmelodi, gaillarden "The Fairy Round".

Edward Collard hörde också till musikerna vid Elizabeth I:s hov. Han fick anställning som hovlutenist 1598 men hade oturen av avlida redan året därpå. Han representeras av "Go From My Window", som ska ha varit mycket omtyckt på hans tid. Det andra av Collards stycken kallas "Hugh Aston's Ground". Det här är ett arrangemang av ett stycke av Aston, som var en tonsättare verksam på Henrik VIII:s tid.

Daniel Bacheler var ytterligare en berömd lutenist vid Elizabeths hov, och enligt Jakob Lindberg visar hans kompositioner en underbar känslighet för lutans klangliga kvaliteter och en anmärkningsvärd teknisk behärskning av lutan. Han representeras av "The Pavan", där han citerar den störste av alla elizabethanska musiker, John Dowland.

Även John Danyel är företrädd av endast ett stycke, "Mrs Anne Grene her Leaves be Green", som är inte mindre än 14 variationer över melodin "Leaves be Green". De är tillägnade "Mrs. Anne Grene, den ärade dottern till Sir William Grene av Milton Knight", och hon fick dem när hon bara var 17 år gammal. Danyel var för övrigt hennes musiklärare, och titeln är förstås en vits.

Så följer några stycken för mandora, ett instrument i lutfamiljen, av okända tonsättare. De finns i en samling manuskript nedtecknade av en man vid namn John Skene. Styckena heter "The Flowers of the Forest", som man nästan skulle kunna tro var ett österländskt stycke, "Remember me at Evening", som har en skotsk karaktär, och "The English Nightingale", det sista en välkänd melodi (också i våra dagar), som även återfinns för blockflöjt i Jacob van Eyck's "Der Fluyten Lust-hof" från 1644. Här har Jakob Lindberg lagt till två variationer inspirerade av just Jacob van Eyck.

En "intabulation" är ett arrangemang för luta m.m. av ett vokalt verk, och William Byrds "Lullabye" är ett exempel på detta. Arrangemanget är gjort av Francis Cutting (ca 1550–ca 1595), av vilka endast ett fåtal kompositioner har överlevt. Texten till den ursprungliga sången är en vagsång för Jesusbarnet, men också en betraktelse över Herodes massmord på små pojkar.

Serien av musik från runt år 1600 avbryts så av ett nutida verk. Benjamin Britten (1913–76) skrev nämligen ett stycke för gitarristen Julian Bream 1953, ett stycke byggt på en sång från 1597 av John Dowland, "Come Heavy Sleep", men Brittens stycke har nu Jakob Lindberg arrangerat för luta, eftersom han har en känsla av att Britten egentligen hade velat skriva det för luta, som ju Dowland hade använt i den ursprungliga musiken.

John Dowland var ju annars sin tids störste engelske tonsättare, och Jakob Lindberg spelar hela sex av hans kompositioner på den här skivan. Men en annan, inte fullt lika känd tonsättare får avsluta, John Johnson. Av honom får vi höra tre kompositioner, sist "Good Night and Good Rest", som ska få oss att somna. I så fall efter en skön stund av stilla musik. Det är en njutbar och avstressande skiva.

CALLE FRIEDNER

NOCTURNAL
JAKOB LINDBERG, LUTA
VERK AV ANTHONY HOLBORNE, WILLIAM BYRD,
BENJAMIN BRITTEN, JOHN DOWLAND M.FL.
BIS-2082
STEREO (CD) ELLER SURROUND (SACD)